

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน และครู สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน และครู กับบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความเป็นจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 53 คน ผู้บริหารโรงเรียนและครู จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครใน เขตต่าง ๆ ทั้ง 24 เขต โดยจำแนกขนาดของโรงเรียนออกเป็นขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แล้ว ใ้จำนวน 25 % ของโรงเรียนแต่ละขนาดในแต่ละเขต ได้ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 108 คน และครูจำนวน 648 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 809 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียนและครู เกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ โดยแยกออกเป็น 3 ตอนคือ
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบ (Check List)
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ โดยการประเมินค่า (Rating Scale)
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ

ศึกษานีเทศก์ แบบสอบถามนี้เป็นแบบปลายเปิด (Open - ended)

ก่อนนำแบบสอบถามนี้ไปใช้ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับศึกษานีเทศก์จังหวัด
30 คน ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประเภทละ 15
คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงจากแบบ
สอบถามของศึกษานีเทศก์ 0.98 จากแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับ
ปฏิบัติจริงของศึกษานีเทศก์ 0.98 และจากแบบสอบถามส่วนที่ต้องการให้ศึกษานีเทศก์
ปฏิบัติ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามบางส่วนไปยังกลุ่มประชากร
ด้วยตนเอง บางส่วนขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามจากศึกษาธิการเขต
และในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลับนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมส่วนหนึ่งกลับด้วยตนเอง อีกส่วนหนึ่ง
ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ ปรากฏว่าได้แบบสอบถามคืนมา 729 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 90.11

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ใช้วิธีคำนวณโดยการหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ใช้วิธีคำนวณโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยวิเคราะห์
ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) เพื่อหาค่า F-Ratio

ตอนที่ 3 สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาสรุปในรูปความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

1.1 เพศ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเพศชายมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่เป็น
เพศหญิง คือ ชายร้อยละ 64.44 หญิงร้อยละ 35.56 ครูเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย
คือเป็นเพศหญิงร้อยละ 54.72 เป็นชายร้อยละ 45.20 และศึกษานีเทศก์เป็นเพศหญิง
มากกว่าเพศชาย คือเป็นเพศหญิงร้อยละ 54.72 เป็นชายร้อยละ 45.28

1.2 อายุ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป คือร้อยละ
75.56 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 - 40 ปี คือร้อยละ 24.44 ครูส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง
31 - 40 ปี คือร้อยละ 45.73 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 - 30 ปี คือร้อยละ 36.86

อายุ 40 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 17.41 ส่วนศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35 – 40 ปี คือร้อยละ 58.49 รองลงมาคืออายุ 40 ปีขึ้นไป คือร้อยละ 39.62 และอายุ 20 – 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 1.89

1.3 วุฒิทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน มีวุฒิระดับอนุปริญญา ร้อยละ 43.33 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.22 ครุมีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 46.93 วุฒินุปริญญา ร้อยละ 43.17 ศึกษานิเทศก์มีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 64.25 วุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 18.87

1.4 เวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งในหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเวลา 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.11 รองลงมาอยู่ในระหว่าง 11 – 15 ปี คือ ร้อยละ 15.56 ครูส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในหน้าที่ครูอยู่ในระหว่าง 1 – 5 ปี คือ ร้อยละ 40.44 รองลงมาอยู่ในระหว่าง 6 – 10 ปี คือร้อยละ 23.21 ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในหน้าที่ศึกษานิเทศก์อยู่ระหว่าง 1 – 5 ปี และ 6 – 10 ปี คือร้อยละ 33.96 เท่ากัน รองลงมา 11 – 15 ปี คือ ร้อยละ 18.87

2. การวิเคราะห์บทบาทของศึกษานิเทศก์

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและศึกษานิเทศก์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการนิเทศการศึกษา ปรากฏว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูโดยรวม ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์มีระดับความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูให้น้ำหนักความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติน้อย มีถึง 9 ข้อ คือ

- 1.1 การปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมโรงเรียน
- 1.2 เข้าเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อดูการสอบและเป็นที่ปรึกษาของครู
- 1.3 ให้คำแนะนำการสอบเป็นรายบุคคล
- 1.4 แนะนำและสาธิตวิธีการสอนแบบใหม่

1.5 วางแผนการสอนร่วมกับครู

1.6 ช่วยจัดชั้นเรียนให้มีบรรยากาศที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นเด็กให้เกิด

ความสนใจ

1.7 ให้ความสำคัญในการจัดการการสอน

1.8 ส่งเสริมและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู

1.9 ส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน

2. คำนึงพัฒนาการเรียนการสอน ปรากฏว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร

โรงเรียนและครู โดยส่วนรวมแล้วศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงในระดับกลาง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้วิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติน้อยสอดคล้องกัน 4 ข้อ คือ ข้อ 15-16 และ 18 - 19 เรื่องการจัดให้มีการสัมมนาครูเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทราบปัญหาในด้านการเรียนการสอน จัดและส่งเสริมให้โรงเรียนภายในกลุ่มได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการต่อกัน จัดหาวิทยากรเพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ทางด้านการศึกษาให้กับครู และส่งเสริมให้ครูที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนมีโอกาสสาธิตการสอนเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครูอื่น ๆ

3. ด้านการผลิตเอกสารทางวิชาการและสื่อการเรียนการสอน ปรากฏว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยส่วนรวม ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมากด้วย ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือข้อ 22, 23 และ 26 เรื่องแนะนำและส่งเสริมให้ครูผลิตหนังสืออ่านประกอบขึ้นใช้เอง การสาธิตการทำสื่อการเรียนการสอนและการแนะนำให้ครูรู้จักประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนจากวัสดุเหลือใช้

4. ด้านการค้นคว้าทดลองและวิจัยเชิงปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยส่วนรวมเห็นสอดคล้องกันว่า ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติจริงในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์

เห็นว่าได้ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติ
 อยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามขอที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า
 ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยคือเรื่อง การค้นหาและทดลอง เทคนิคการสอนใหม่ ๆ
 การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์และปัญหาการเรียนการสอน และการศึกษาราย
 ละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาและหาแนวทางในการแก้ปัญหา

5. ด้านการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมว่าศึกษานิเทศก์
 ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้
 บริหารโรงเรียนต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (คะแนนทางระดับปานกลาง คือ \bar{X}
 = 3.54) และครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้บริหาร
 โรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกข้อคือ ข้อ 31 - 35

6. ด้านการแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นโดยส่วนรวมสอดคล้องกับครู
 ว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
 กลาง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในข้อที่ผู้บริหาร
 โรงเรียนและครูเห็นว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติดีน้อยนั้น ปรากฏว่าด้านการแนะแนวการศึกษา
 ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติดีน้อยทุกข้อ คือ ข้อ 36 - 40

7. ด้านการประสานงานและบริหารต่าง ๆ ปรากฏว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร
 โรงเรียนและครูโดยส่วนรวมเห็นสอดคล้องกันว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วน
 ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้
 ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามขอที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู เห็นสอดคล้องกัน
 ว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติดีน้อย คือ ข้อ 41 - 45 เรื่อง นำครูไปเยี่ยมและชมโรงเรียนที่มีมาตรฐาน
 ในการสอนดี การเผยแพร่ผลงานของโรงเรียนที่มีกิจกรรมดีเด่นให้ชุมชนทราบ การสร้างความ
 สัมพันธกันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธกันดีให้
 เกิดขึ้นระหว่างคณะครูกับผู้บริหารโรงเรียน และเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธกันดีให้
 เกิดขึ้นระหว่างครูของแต่ละโรงเรียน

8. ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและประเมินมาตรฐานโรงเรียน
 ปรากฏว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติในระดับปานกลาง

ครุมีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติในระดับนอกระบบ ส่วนศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครุมีความเห็นสอดคล้องกันว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่ในระดับนอกระบบ คือ ข้อ 51 - 53 เรื่องติดตามผลการปฏิบัติงานของครูหลังจากให้คำแนะนำส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงและการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนควรมีประสิทธิภาพ แนะนำและช่วยเหลือในการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมาะสม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงของศึกษานิเทศก์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนและครูนั้น พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในแต่ละด้าน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงของศึกษานิเทศก์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนและครูรวมทุกด้าน พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นกัน

4. ข้อคิดเห็นและขอเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ พอสรุปได้ดังนี้

ในกรณีนี้เทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรจากศึกษานิเทศก์ นั้น ยังมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์พอและกระทำได้ไม่ทั่วถึงนัก เนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์มีจำกัดไม่เพียงพอและไม่สัมพันธ์กับปริมาณของโรงเรียน อุปสรรคที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือปัญหาการขาดแคลนยานพาหนะในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอันสืบเนื่องมาจากตัวศึกษานิเทศก์เอง เช่น ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานในตำแหน่งการนิเทศ ซึ่งถือเป็นงานหลัก และศึกษานิเทศก์บางส่วนยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม

ในการผลิตเอกสารทางวิชาการ กลุ่มประชากรเห็นว่าควรส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสือตามประเภทตามกลุ่มประสบการณ์ หรือวิชาใหม่ ๆ โดยให้ครุมีส่วนร่วมในการจัดทำควยส่วนการแจกจ่ายนั้นควรให้ทั่วถึง และกระทำในช่วงเวลาใกล้ภาคเรียน

สำหรับการแนะนำ การสาธิต การจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอน กลุ่มประชากรให้ความเห็นว่า ควรจัดให้มีการสาธิตและผลิตสื่อการเรียนการสอนในช่วงเวลา ก่อนเปิดภาคเรียน โดยศึกษานิเทศก์ที่มีความชำนาญตามกลุ่มประสบการณ์หรือวิชานั้น ๆ เป็นผู้ ดำเนินการให้คำแนะนำและสาธิต ควรจัดทำคู่มือในการผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้น แจกจ่าย แก่โรงเรียนและจัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนการสอนขึ้นอีกด้วย เพื่อให้ครูใช้ศึกษาและถือเป็น แนวทางในการผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง ในการนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ควรจะได้ พิจารณาจัดหางบประมาณไว้เพื่อใช้ในการเตรียมการ และจัดหาวัสดุสำหรับผลิตสื่อการเรียน การสอน ให้กับโรงเรียนโดยเฉพาะ

ส่วนในการจัดอบรม การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนนั้น ก่อนที่จะมีการจัดอบรมสัมมนา ควรมีการสำรวจความต้องการของโรงเรียนเสียก่อน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และจัดทำโครงการในการจัดการอบรมสัมมนาได้ ถูกต้องตามจุดประสงค์ และเมื่อสิ้นสุดการอบรมสัมมนาแล้ว ควรจะมีการติดตามผลโดยใกล้ชิด และสม่ำเสมอ

การประสานงานและการให้บริการต่าง ๆ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ ยังไม่ดีเท่าที่ควร เพราะขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง ประกอบกับมีบุคลากรในหน่วยงานบางส่วนยังคง คุดนอนอยู่ จึงเป็นผลเสีย ทำให้งานบางอย่างเกิดการล่าช้า นอกจากนี้หน่วยงานยังขาดผู้ที่ ทำหน้าที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ จึงทำให้การประชาสัมพันธ์ไม่ดีเท่าที่ควร ในด้าน การบริการ หน่วยศึกษานิเทศก์ควรจัดให้มีบริการนำครูไปชมกิจการในโรงเรียนที่มีมาตรฐาน ในการสอนดีให้มาก ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ครู

ในการแนะแนวการศึกษา กลุ่มประชากรเห็นว่าควรจัดให้มีอัตราครูแนะแนว การศึกษาขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อช่วยเหลือเด็ก นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ควรจัดทำเอกสาร เกี่ยวกับหลักและวิธีการแนะแนวการศึกษาขึ้นแจกจ่ายให้แก่โรงเรียน สำหรับระเบียบสนั้น ควรจะได้มีการปรับปรุงในรายละเอียดและเนื้อหาสาระให้มีความรัดกุม ง่ายต่อการปฏิบัติ

ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ศึกษานิเทศก์ควรปฏิบัติงานให้ตรงตามบทบาทและหน้าที่ของตน
ในฐานะของผู้ให้บริการ และควรจ้ะจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์
เองด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้ทราบข้อเท็จจริงที่ควรนำมาอภิปรายได้
ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่เกณฑ์อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีวุฒิทางการศึกษา
อยู่ในระดับอนุปริญญาเป็นส่วนใหญ่ มักเป็นผู้ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 16 ปี มีข้อน่าสังเกต
ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต่างก็มีประสบการณ์ในด้านการทำงานมานานก็ตาม แต่วุฒิทางการศึกษา
ยังคงอยู่ในระดับเดิมเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนไม่ใคร่สนใจในการที่จะ
แสวงหาความรู้และประสบการณ์ในด้านการศึกษาเพิ่มเติม หรือหน่วยงานอาจจะไม่สนับสนุน
เท่าที่ควรก็เป็นได้

2. ครู เกณฑ์เฉลี่ยของอายุจะอยู่ในระหว่าง 31 - 40 ปี มีวุฒิทางการศึกษา
อยู่ในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ และโดยส่วนรวมจะมีประสบการณ์ในด้านการทำงานระหว่าง
1 - 5 ปี จะเห็นว่าแม้ครูจะมีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนก็ตาม แต่ในด้าน
ประสบการณ์ในการทำงานแล้ว นับว่าครูส่วนมากยังมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

3. ศึกษานิเทศก์ จะมีอายุอยู่ในระหว่าง 31 - 40 ปี ส่วนมากมีวุฒิการศึกษา
อยู่ในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในด้านการทำงาน ตั้งแต่ 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี
อยู่ในเกณฑ์เท่ากัน ข้อพึงสังเกตก็คือระดับความรู้ จะอยู่ในระดับเดียวกับครูเสียส่วนมาก
แม้ระดับการศึกษาของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ จะอยู่ในเกณฑ์ตามที่สำนักการศึกษาได้กำหนดไว้
ก็ตาม แต่ก็ยังมีบางส่วนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่อีกไม่น้อย (ประมาณร้อยละ
16.98) ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เป็นศึกษานิเทศก์ควรจะได้พิจารณาปรับปรุงตนเองในด้านวิชาความรู้
ด้วยการพยายามยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้นกว่าเดิม หรืออย่างน้อยก็ให้ทัดเทียมกับครูหรือ
ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เขาเกิดการยอมรับในขณะที่ตนกำลังทำงานในด้านการนิเทศ

4. ด้านการนิเทศการศึกษาจากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานในหน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ยังมีน้อยเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจเยี่ยมโรงเรียน การเยี่ยมและการช่วยจัดชั้นเรียน การให้คำแนะนำการสอนเป็นรายบุคคล การแนะนำในการจัดทำตารางสอน การสาธิตวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ การวางแผนการสอนร่วมกับครู การส่งเสริมให้กำลังใจครู ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน แต่มีข้อสังเกตอยู่อย่างหนึ่งว่า ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานในด้านการนิเทศศึกษามีน้อยนั้น ทางฝ่ายศึกษานิเทศก์เองกลับมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นมีไค่น้อยตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู ทั้งนี้อาจเป็นด้วยเหตุที่ว่าจำนวนโรงเรียนที่ศึกษานิเทศก์ต้องรับผิดชอบอยู่นั้นมีจำนวนมากกว่าจำนวนศึกษานิเทศก์ อย่างชนิดที่เรียกว่าไม่สัมพันธ์กับงานและปริมาณของโรงเรียน จึงทำให้ดูเหมือนว่าการปฏิบัติงานในตำแหน่งของศึกษานิเทศก์มีน้อยและในทำนองเดียวกันกับที่กล่าวแล้วนั้น ย่อมทำให้การติดตามผลการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อยตามไปด้วย ประเด็นสำคัญที่น่าจะนำมาพิจารณาประกอบด้วยก็คือ การที่ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติงานด้านธุรการและอื่น ๆ อันเป็นงานนอกเหนือจากการปฏิบัติงานในหน้าที่นิเทศศึกษามากเกินไป จนเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานในหน้าที่นิเทศศึกษาลดน้อยลงไป ประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ศึกษานิเทศก์บางส่วนยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมเองด้วย อุปสรรคที่ขัดขวางต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เป็นอย่างมากก็คือ การขาดแคลนยานพาหนะที่จะใช้เดินทางไปปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า มีทางที่จะขจัดหรือแก้ไขปัญหานี้ไปได้ด้วยการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศการศึกษาให้พอเพียงกับปริมาณความต้องการที่จะต้องใช้ งาน ขยายอัตราศึกษานิเทศก์ให้มีจำนวนเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างกว้างขวาง โดยถือเกณฑ์ที่ว่าจำนวนศึกษานิเทศก์มีส่วนสัมพันธ์กับปริมาณงานและโรงเรียนในความรับผิดชอบ กำหนดหลักการและแนวทางในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาบรรจุให้ปฏิบัติงานในด้านการนิเทศการศึกษาไว้ให้แน่ชัด โดยคำนึงถึงคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่ การงานเป็นหลัก และจะต้องสร้างพื้นฐานความเข้าใจให้กับศึกษานิเทศก์ทุกคนได้ตระหนักในหน้าที่ของตน และยึดถือเป็นปรัชญาประจำตัวว่า

"ศึกษานิเทศก์คือผู้ให้บริการ" ¹ ต้องปฏิบัติงานด้วยความมีมานะอดทนและเพียรพยายาม เพื่อให้งานนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ

5. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ผลของการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติน้อยหลายประการ เช่น การจัดให้มีการสัมมนาครูเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทราบปัญหาด้านการเรียนการสอน การจัดและส่งเสริมให้โรงเรียนภายในกลุ่มได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการต่อกัน ช่วยจัดหาวิทยากร เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ทางด้านการศึกษาให้แก่ครู นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการส่งเสริมให้ครูที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนมีโอกาสได้สาธิตการสอน เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครูอื่น ๆ ด้วย เฉพาะการจัดอบรมและสัมมนานั้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประชากรต้องการให้มีการสำรวจความต้องการของโรงเรียนเสียก่อน ในการอบรมสัมมนาก็ไม่ควรให้บ่อยครั้งนัก และควรมีการติดตามผลหลังจากการอบรมสัมมนาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ซึ่งโดยส่วนรวมแล้วความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า ได้ปฏิบัติงานในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนมีส่วนในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนให้กับครูเป็นอย่างมาก จึงเป็นการสมควรที่ศึกษานิเทศก์ควรจะได้ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ส่วนจะดำเนินการได้แค่ไหน เพียงไร นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ อันได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ งบประมาณ และการจัดการอันเป็นหลักการบริหารงานที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะเว้นเสียไม่ได้ และควรจะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยคือ ปัจจัยของเวลา การจัดให้มีการอบรมสัมมนานั้น ช่วงเวลาที่เหมาะสมก็ควรจะเป็นช่วงก่อนการเปิดภาคเรียน นอกจากนี้ในการดำเนินการอบรมสัมมนาควรจะได้พิจารณาจัดหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อเพิ่มความสนใจให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม สิ่งสำคัญก็คือการพยายามให้ครูได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด

¹ ภัฏโณ สาร, หลักการบริหารโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519), หน้า 175.

การจัดวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมสัมมนาก็นับว่ามีความสำคัญอยู่มาก การมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมากช่วยประสบการณ์และความรอบรู้ ย่อมจะส่งผลให้การอบรมสัมมนาได้ประสบผลสำเร็จสมความมุ่งหมายที่วางไว้ทุกประการ ส่วนการจัดครูเข้ารับการอบรมสัมมนาก็มีความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การจัดครูซึ่งไม่มีความเต็มใจขาดความตั้งใจ หรือผู้ที่ปฏิบัติงานไม่ตรงกับสายวิทยากรที่เปิดการอบรมสัมมนาให้เข้ารับการอบรมนั้น นอกจากจะทำให้การอบรมสัมมนาไม่ไคลผลแล้ว ยังทำให้ราชการต้องสูญเสียงบประมาณไปโดยใช่เหตุอีกด้วย หลังจากการดำเนินการในค่านับขบวนการเรียนการสอนแล้ว ควรมีการติดตามผลเช่นกัน เพื่อให้ทราบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลง หรือมีการพัฒนาบ้างหรือไม่ เพียงใด

6. การผลิตเอกสารทางวิชาการและสื่อการเรียนการสอนนั้น ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ทางศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานในค่านับอยู่มากแล้ว แต่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่า การแนะนำและส่งเสริมให้ครูผลิตหนังสืออ่านประกอบขึ้นใช้เองนั้น ศึกษานิเทศก์ยังมีการปฏิบัติในค่านับอยู่ในเกณฑ์น้อย ความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูในค่านับการส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสืออ่านประกอบตามกลุ่มประสบการณ์ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำนั้น มีเกณฑ์สูงมากและการแจกจ่ายจะต้องกระทำในช่วงเวลาก่อนการเปิดภาคเรียน เพื่อให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้เป็นประจำสำคัญ การปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทางสำนักงานศึกษานิเทศก์ได้เปิดโอกาสให้ครูส่วนหนึ่งเป็นตัวแทนเข้าร่วมผลิตอยู่แล้ว อุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางมิให้การผลิตเอกสารทางวิชาการและสื่อการเรียนการสอน มิได้เป็นไปตามความต้องการหรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ก็คือ งบประมาณที่ได้รับอยู่ในปัจจุบันนั้นน้อย การขจัดปัญหานี้ย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือเจ้าหน้าที่ในระดับสูงหรือผู้บริหารงานนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันต้องถือเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ ควรสนับสนุนให้มีการผลิตหนังสืออ่านประกอบให้มากขึ้น ซึ่งศึกษานิเทศก์อาจใช้การแนะนำให้ครูได้เข้าใจในวิธีการผลิตหนังสืออ่านประกอบง่าย ๆ ขึ้นใช้เองไปก่อน ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ยังมีการปฏิบัติงานในค่านับการผลิตสื่อการเรียนการสอนและแนะนำครูให้รู้จักนำเอาวัสดุที่เหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสื่อการเรียนการสอน

สอนนอ ย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการแก้ปัญหาในเรื่องนี้เพื่อช่วยให้ครู ใคมีสื่อการเรียนการสอน ใช้อย่างเพียงพอและทั่วถึงทุกโรงเรียน น่าจะอยู่ที่การจัดให้มีการ สาธิตการผลิตสื่อการเรียน การสอนเป็นกลุ่มโรงเรียน ตลอดจนการจัดเป็นศูนย์สื่อการเรียนการสอนขึ้นเป็นส่วนกลาง และ การจัดทำคู่มือแนะนำวิธีการผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นแจกจ่ายให้แก่โรงเรียนอย่างทั่วถึง ก็นับว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาใคอีกวิธีหนึ่ง โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบงานค่านนี้จะต้องเป็นผู้ให้การ สนับสนุนในค่านงบประมาณด้วย

7. ในค่านการคนควาทคลองและวิจัยเชิงปฏิบัตินั้น ผลจากการวิจัยใคชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ในขณะที่เดียวกับผู้บริหารโรงเรียนและครู กลับเห็นว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อย และต้องการให้มีการเพิ่มการปฏิบัติ ใให้มาก โดยขอเท็จจริงแล้ว การคนควาทคลองและวิจัยเชิงปฏิบัติจะกระทำใคได้ผลเป็นไปใค กว้างขวางและครอบคลุมในทุกเรื่องทุกปัญหานั้น จำเป็นต้องใช้และมีศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในค่านงานการวิจัยเป็นอย่างมาก ซึ่งศึกษานิเทศก์ใคมีคุณสมบัติ ตามความต้องการดังกล่าวนี้ ยังขาดแคลนอยู่มาก หรืออาจกล่าวใคว่าแทบไม่มีเอาเลย นอกจากการใคผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานค่านการวิจัยแล้ว ยังไม่เคยใคมีการ เตรียมการจัดใคให้มีการอบรมหรือฝึกฝนใคให้ศึกษานิเทศก์ใคมีความรู้ในค่านการ วิจัยขึ้นเลย ข้อสำคัญอยู่ที่การ เกรงกันไปว่า การวิจัยจะส่งผลใคให้กระทบกระเทือนไปถึงตำแหน่ง หน้าที่การงานใคที่ตนปฏิบัติอยู่ ข้อที่นาสังเกตใคอีกประการหนึ่งก็คือ แม้นักการศึกษาใคยังไม่ยอมรับ ผลการวิจัย¹ เสียด้วย ปัญหาสำคัญในทุควงการก็จะมีมาสิ้นสุดอยู่ที่เรื่องของงบประมาณ แม้จะมี นักคนควาทคลองและวิจัยเชิงปฏิบัติใคมีขีดความสามารถสูง มีประสบการณ์มากพอ แต่ขาดเสียซึ่ง งบประมาณสำหรับารวิจัยแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะต้องหยุดอยู่กับที่ แม้นักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ก็ประสบปัญหานี้ใคอยู่เช่นกัน จึงทำให้ขาดศึกษานิเทศก์ใคจะสนใจคนควาทคลองและวิจัย

¹ สันติ ธรรมบำรุง, การนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วรุณีการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 121.

ส่วนศึกษานิเทศก์ที่สนใจในการที่จะส่งเสริมให้งานคานการนิเทศการศึกษามีความก้าวหน้า ก็น่าจะต้องชวนขยายหาทางเพิ่มพูนความรู้ในคานการคนควาทดลองและวิจัยกันเองบ้าง เพื่อให้ทราบวิธีการและแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถจะนำมาใช้ในการปรับปรุงการ เรียนการสอน ให้ดีขึ้น

8. คานการบริหาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูเห็นว่า คีษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานในคานนั้นน้อย แต่คีษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติงานคานนี้อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนกลับต้องการให้คีษานิเทศก์ปฏิบัติให้มาก ทางคานครูต้องการให้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงความต้องการของผู้ บริหารโรงเรียนโดยละเอียดก็พบว่า แม้จะต้องการให้มีการปฏิบัติมาก แต่ก็ค้อมมาทางระดับ ปานกลาง จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูไม่พึงประสงค์ให้คีษานิเทศก์เข้าไป มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานคานบริหารของโรงเรียนมากนัก ซึ่งโดยหลักการแล้วการทำงานของคีษานิเทศก์จะเป็นไปในลักษณะของการปฏิบัติงานในคานการปรับปรุงการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิ ภาพและประสิทธิผลเท่านั้น การที่ได้มีการกำหนดให้คีษานิเทศก์ไปทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนมาในฐานะผู้แทนของฝ่ายบริหารนั้น ย่อมเป็นการขัดต่อหลัก การนิเทศการศึกษาคือว่า คีษานิเทศก์เป็นผู้ให้บริการมิใช่ผู้บริหาร ซึ่งจากการวิจัยของ เกรช แอล อคัมส และ ลูซีล โบวี (Grace L. Adams and Lucille Bowie) พบว่า "คีษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการให้บริการแก่ครู ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา" ¹

¹ Grace L. Adams and Lucille Bowie, "How We Learn : Implication for Supervision," Education 78 (December 1957) : 211 - 215.

และ "ครูต้องการให้การนิเทศได้ช่วยพวกเขาในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอน" ¹ ฉะนั้น การที่ศึกษานิเทศก์จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลดีนั้นจะต้องถือหลักว่า "การนิเทศการศึกษาไม่ควรใช้การบังคับ แต่ควรใช้วิธีการแห่งปัญญา ศึกษานิเทศก์ควรเป็นผู้นำทางวิชาการ และวางตนให้ครูเลื่อมใสศรัทธากัน" ²

9. คำแนะนำการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านนี้น้อย ไม่ว่าจะเป็นการจัดโครงการอบรมครู แนะนำการศึกษาในโรงเรียน การให้คำปรึกษาและช่วยจัดบริการแนะนำการศึกษา การให้บริการข่าวสาร คำแนะนำ ตลอดจนการติดตามผลการจัดการ แนะนำการศึกษาในโรงเรียน ก็จัดว่าอยู่ในระดับน้อย กลุ่มประชากรต้องการให้มีการจัดอัตราสำหรับบรรจุครูแนะนำการศึกษาไว้โดยเฉพาะ และไม่ต้องคำนึงถึงขนาดของโรงเรียน ซึ่งปรากฏว่าความต้องการของกลุ่มประชากรนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทัศน์ พิพย์สุวรรณ ที่ว่า "ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร กำหนดอัตราที่จะบรรจุตำแหน่งครูแนะนำการศึกษาในโรงเรียนโดยตรง และเพิ่มจำนวนครูแนะนำให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน" ³

¹ Carolyn Guss, Supervision : Emerging Profession (Washington D.C. : Sixteen Street, 1969), pp.84 - 86.

² กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, งานของศึกษานิเทศก์, (กรุงเทพมหานคร: หน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2520), หน้า 49.

³ สุทัศน์ พิพย์สุวรรณ, "การศึกษาปัญหาในการจัดบริการแนะนำของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523), หน้า 108.

การกำหนดให้มีอัตราครูแนะแนวการศึกษาในโรงเรียนนั้น สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ไขหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการคุรุสภาเป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดอัตราครูแนะแนว การศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยถือเกณฑ์ที่ว่า "โรงเรียนที่มีตั้งแต่ 42 ห้อง เรียนขึ้นไป มีอัตราครูแนะแนว 1 คน"¹ ส่วนโรงเรียนที่ยังไม่ถึงเกณฑ์ให้มีอัตราครูแนะแนว นั้น สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดให้โรงเรียนพิจารณาเลือกครู 1 คน ให้ทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียนเท่าที่โรงเรียนจะสามารถบริการได้ ทั้งได้มอบให้หน่วย ศึกษาพิเศษจัดการอบรมบริการ ครูในค่านการแนะแนวการศึกษาให้แก่โรงเรียน พร้อมทั้งการจัดทำเอกสารแจกจ่ายให้ในระหว่างการอบรมด้วย

ในทางปฏิบัติจริงแล้ว ทุกโรงเรียนควรจะต้องมีครูแนะแนวการศึกษาประจำ แต่ เกณฑ์ที่สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร กำหนดไว้ทำให้ไม่สามารถมีครูแนะแนวได้ทุกโรงเรียน การแก้ปัญหาโดยให้ครูซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนนักเรียนอยู่แล้วมาปฏิบัติงานในค่านบริการ แนะแนวเพิ่มขึ้น ยอมรับให้การปฏิบัติงานไม่ได้เต็มที่ ในที่สุดการแนะแนวจึงตกเป็นภาระของ ครูประจำชั้น สำหรับค่านศึกษาพิเศษก็ยังมีได้มีการจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานในค่านนี้โดยเฉพาะ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า เพื่อให้มีครูแนะแนวการศึกษาในทุกโรงเรียน จึงควรสนับสนุนให้ครู สายสนับสนุนการสอนให้ทำหน้าที่ค่านแนะแนวการศึกษา เช่นเดียวกับที่โรงเรียนมัธยมศึกษาได้ ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ความสำคัญอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการจัดให้มีการแนะแนวการศึกษา พร้อมทั้งให้การสนับสนุนงานค่านนี้อย่าง เต็มที่ และควรเป็นผู้ที่คอยกำกับดูแลการปฏิบัติให้ครูไว้ระเบียนสะสมเป็นแนวทางในการที่จะ ทราบข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กให้มากที่สุดด้วย

¹ สำนักงานการศึกษา, งานการเจ้าหน้าที่"มาตรฐานอัตรากำลังสำหรับข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร โรงเรียนประถมศึกษา" (กรุงเทพมหานคร : งานการเจ้าหน้าที่, 2523), หน้า 2. (อัคราเน.)

10. คำนำการประสานงานและบริการต่าง ๆ ปรากฏจากผลการวิจัยว่า ศึกษา นิเทศก์มีการปฏิบัติงานในค่านี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นว่าการศึกษานิเทศก์ยังปฏิบัติงานในค่านี้น้อย เช่น การนำครูไปเยี่ยมชมโรงเรียนที่มีมาตรฐานในการสอนคือ การเผยแพร่ผลงานของโรงเรียนที่มีกิจกรรมดีเด่นให้ชุมชนทราบ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เกิดขึ้น การเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน และการเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครูของแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประสานงานและการให้บริการนั้น ศึกษา นิเทศก์ควรจะได้ถือว่าเป็นงานหลักที่มีความสำคัญอยู่มีใช้น้อย และควรจะได้เพิ่มการปฏิบัติให้มากขึ้น ด้วการเป็นสื่อกลางในการประสานงานให้ดีที่สุด ให้สมกับที่สมาคมพัฒนาการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร (ASCD) มีความเห็นว่า "ศึกษานิเทศก์เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานบุคคลในโรงเรียน และติดต่อกับหน่วยงานและแหล่งที่ช่วยในการสนับสนุนต่าง ๆ ภายนอก เพื่อช่วยให้งานได้ผลเร็วยิ่งขึ้น" ¹ โดยใช้หลักของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และใช้ความรู้ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ การวิจัยยังพบอีกว่า การประสานงานและการให้บริการต่าง ๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ของหน่วยศึกษานิเทศก์ยังไม่ดีเท่าที่ควร เฉพาะงานด้านประชาสัมพันธ์ควรแก้ไขด้วยการจัดให้มีผู้ที่ทำหน้าที่ในด้านการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ

11. คำนำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และประเมินมาตรฐานโรงเรียน ได้พบจากการวิจัยว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูให้ความเห็นว่าการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูหลังจากการให้คำแนะนำการส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงการให้ห้องสมุดของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การแนะนำและช่วยเหลือในการจัดสิ่งแวดล้อม

¹ Association for Supervision and Curriculum Development, NEA, The Rural Supervision at Work (Washing D.C. : Sixteen Street, N.W., 1940), p.14.

ของโรงเรียนให้เหมาะสมนั้น ศึกษาในเทศกยังปฏิบัติเป็นส่วนน้อย ทั้งที่การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการประเมินมาตรฐานของโรงเรียนมีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนอย่างไรหรือไม่ เพียงใด ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้เด็กนักเรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น ชีวีความสามารถของครู สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ความสามารถทางร่างกาย และสติปัญญาของเด็กเอง เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศึกษาในเทศกควรจะได้มีส่วนช่วยส่งเสริม โดยการศึกษาผลการปฏิบัติงานของครู โดยใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ทั้งเพิ่มการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่ครูให้มากขึ้น และช่วยเหลือแนะนำในการจัดแต่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีสภาพเหมาะสมที่จะส่งเสริมให้ผลการเรียนของเด็กดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

12. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ กลุ่มประชากรมีความเห็นพ้องกันว่า การปฏิบัติงานของศึกษาในเทศกนั้น ควรกระทำในฐานะหรือลักษณะของผู้ให้บริการ มีใช้ลักษณะของผู้บริหาร นอกจากนั้นยังเห็นว่า ควรจัดให้มีการประเมินผลในการปฏิบัติงานของศึกษาในเทศกเองด้วย เพราะในการประเมินผลนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก จะช่วยให้ทราบว่า ศึกษาในเทศกปฏิบัติงานได้ผลดีหรือมีข้อบกพร่องที่ควรจะได้รับการพิจารณาแก้ไขกันอย่างไร เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงตัวของศึกษาในเทศกเองให้เหมาะสมกับงานด้านการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

การนิเทศการศึกษา นับเป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่องานในด้านการศึกษามาก เพราะจะเป็นการช่วยปรับปรุงและส่งเสริมให้คุณภาพทางการศึกษาดีขึ้น การดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาให้สูงขึ้นนั้น ผู้วิจัยมีแนวความคิดและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ส่งนักการศึกษาควรจัดได้พิจารณาตั้งอัตราศึกษาในเทศกให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้ส่วนสัมพันธ์กับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นด้วย ในการบรรจุบุคคลเข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษาในเทศก

ก็ควรจักได้มีการคัดเลือกบุคคลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่กำหนดไว้โดยแน่นอน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบรรจุบุคคลได้ตรงตามสายงานที่ตนถนัด อันเป็นหลักการบริหารงานบุคคลข้อหนึ่ง

2. ลดการมอบหมายงานอื่น ๆ ซึ่งมีในงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์โดยตรงลง เพื่อเปิดโอกาสให้ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานทางค่านวิชาการศึกษาที่เกี่ยวกับการนิเทศอย่างเต็มที่
3. จัดสรรงบประมาณสำหรับใช้เป็นทุนในการส่งเสริมศึกษานิเทศก์ให้ทำการศึกษาค้นคว้าทดลองและวิจัยเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ เพื่อให้บังเกิดความก้าวหน้าในด้านการปฏิบัติงานของหน่วย
4. ควรจัดให้มีการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของศึกษานิเทศก์ให้ทันสมัยและทันต่อความก้าวหน้าในค่านวิชาการ เป็นประจำทุกปีไป
5. ควรจะได้พิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบงานในด้านการประชาสัมพันธ์ขึ้น โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการช่วยให้การติดต่อประสานงานและการให้บริการแก่หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินไปโดยง่ายมีประสิทธิภาพ
6. ปรับปรุงคุณภาพของยานพาหนะที่มีอยู่ และควรรหาทางเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถสนองความต้องการในการใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะได้มีการแก้ไขและปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสายงาน ให้เกิดความสำนึกในความรับผิดชอบเกี่ยวกับหน้าที่ในการให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ศึกษานิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยทั่วไป
7. ควรส่งเสริมให้กลุ่มโรงเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปฏิบัติงานในค่านวิชาการร่วมกันให้มากขึ้น
8. ควรส่งเสริมให้ทางโรงเรียนได้จัดให้มีการนิเทศขึ้นภายในโรงเรียน โดยกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชา เป็นผู้ทำหน้าที่ในการนิเทศ
9. จัดให้มีการประชุมทางวิชาการร่วมระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับศึกษานิเทศก์ เพื่อให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติต่าง ๆ ตลอดจนการได้ทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

10 ในการสาธิตการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้น ศึกษานิเทศก์ควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาและเตรียมวัสดุในการผลิตไปให้กับทางโรงเรียนอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจทำได้โดยการที่สำนักงานการศึกษาพิจารณาจัดงบประมาณเพื่อการนี้ไว้โดยเฉพาะ ส่วนสื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูปที่ทางกองวิชาการ สำนักงานการศึกษาได้ดำเนินการแจกจ่ายไปให้ทางโรงเรียนนั้น ก็ควรจะได้จัดการแจกจ่ายให้ทั่วถึง

11. เพื่อขจัดปัญหาเกี่ยวกับครูบางส่วนไม่มีทักษะ ทางด้านศิลปศึกษา จึงเป็นการสมควรที่จะได้พิจารณาจัดให้มีอัตราครูศิลปศึกษาเพิ่มขึ้น

12. สนับสนุนให้มีการจัดอัตราครูแนะแนวในโรงเรียนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เพื่อจักได้ช่วยเหลือเด็กทั้งทางด้านการศึกษาและความประพฤติ

13. การจัดส่งหนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปให้โรงเรียน ควรพิจารณาจัดส่งไปให้เพียงพอ ทันต่อเวลาและความต้องการ

14. การประเมินมาตรฐานในโรงเรียน ควรมิเกณฑ์การประเมินของสำนักงานการศึกษาเองโดยเฉพาะ การออกประเมินมาตรฐานโรงเรียนนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินควรจะทำโดยต่อเนื่องและสม่ำเสมอตลอดปี

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ โดยวิธีการสังเกต

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ

3. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร กับศึกษานิเทศก์ในหน่วยงานอื่น